

Skal vi arbejde mere eller smartere for velfærdsstaten?

Børsen den 8 augusti 2024

Hen over sommeren har man diskuteret påstanden om, at det ikke er muligt at finansiere en uændret dansk velfærdsstat, hvis danskerne ikke tager sig sammen og arbejder mere. Denne diskussion blev antændt, da statsministeren i foråret afviste mange danskers ønske om kortere arbejdstid med kommentaren "glem det, venner".

Efterfølgende er debatten fortsat, da min dygtige kollega Nina Smith offentligt har støttet Frederiksenregeringens påstand. Men den økonomiske virkelighed er ikke så sort-hvid, som Frederiksen og Smith mener. Hvis man accepterer præmissen om, at det er et værdigt mål at bevare velfærdsstaten i sin nuværende eller en udvidet form - en præmis, der fortjener sin egen informerede debat - kan man sagtens se Smiths pointe: Med et årligt demografisk træk på cirka en halv pct. eller mere - hvis man tager hensyn til, at de nye ældre vil være mere krævende, end deres forældre var - kræver det en tilførsel af ekstra skatteindtægter, for at regnskabet hænger sammen.

Der, hvor Smith og regeringens argument ikke holder, er, at det ikke på nogen logisk måde indebærer, at danskerne skal arbejde mere eller blive ved med at arbejde, som de gør nu.

Samtidig er højere skat heller ikke en løsning, da Danmark sandsynligvis allerede er over toppen på den såkaldte Laffer-kurve, dvs. der, hvor højere skat sænker arbejdsudbuddet så meget, at skatteindtægterne faktisk falder. Den politisk blinde vinkel er, at problemet i princippet kan løses på en tredje måde.

Hvis dansk økonomis produktivitet voksede hurtigere, ville velfærdsstatens finansieringsudfordring også blive mindre - især hvis sektoren selv blev mere produktiv.

Finansieringsudfordringen skyldes, at danskernes gennemsnitlige årlige arbejdstid faldt med godt en kvart pct. om året i 20 år frem til nedlukningerne i 2020.

I samme periode voksede danskernes gennemsnitlige produktivitet pr. arbejdstime knap 1,3 pct. pr. år, så den samlede vækst i bnp pr. fuldtidsansat endte lige omkring 1 pct. pr. år.

En enkelt procents vækst og dermed 1 pct. vækst i skatteindtægterne med en uændret skattebyrde er åbenbart ikke nok til at finansiere danske politikeres ambitioner. Udfordringen, hvis man ikke vil tvinge danskerne til at arbejde mere, er derfor at hæve produktivitetsvæksten.

Det burde være opnåeligt, da Sveriges timeproduktivitet de seneste 20 år er vokset med 1,6 pct., USA's vækst er blot en anelse mindre.

Man behøver således ikke se på Polens (3,6 pct.) eller Taiwans (3 pct.) imponerende vækst for at finde eksempler på samfund, Danmark kan lære af.

Har man behov for inspiration til, hvordan man kan øge den private produktivitetsvækst, ligger der et helt katalog fra Produktivitetskommissionen, ligesom international forskning de seneste 20 år giver én bestemt indsigt: at afhjælpe velfærdsstatens finansieringsproblem via produktivitet handler ikke om at træde på den offentlige speeder, men om at lette på bremsen.

Christian Bjørnskov